

DOI <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2022-26-1-43-54>

УДК 316.752-053.5(477)“364”

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0001-9947-8503>

Дар'я Бибик,
докторка філософії в галузі Соціальна робота, доцент
НПУ імені М.П. Драгоманова,
м. Київ,
Інститут проблем виховання НАПН України,
м. Київ

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. У статті розглядається проблема формування і моніторингу цінностей та ціннісних орієнтацій учнівської молоді України в сучасних умовах військового протистояння.

Мета статті полягає у здійсненні описової аналітичної пріоритетизації цінностей та ціннісних орієнтацій сучасної учнівської молоді України в умовах воєнного стану.

Основними завданнями визначено наступні: проаналізувати сучасний стан проблеми дослідження ціннісних орієнтацій учнівської молоді; визначити пріоритетні цінності та ціннісні орієнтації учнівської молоді в умовах воєнного стану; здійснити порівняльний аналіз цінностей та ціннісних орієнтирів учнівської молоді та дорослого населення України в умовах воєнного стану; визначити перспективи подальших досліджень особливостей формування цінностей та ціннісних орієнтацій учнівської молоді в умовах воєнного та післявоєнного стану.

В ході виконання дослідження було проаналізовано теоретичні та методичні джерела з проблеми дослідження, здійснено анкетування, статистичний та якісний аналіз результатів опитування й на основі цього визначено пріоритетні цінності та ціннісні орієнтири учнівської молоді в умовах воєнного стану. Також здійснено порівняльний аналіз ціннісних орієнтирів учнівської молоді та загальної різновікової вибірки та співставлено результати із аналітичними даними репрезентативного всеукраїнського дослідження «Цінності молоді», виконаного на замовлення Міністерства молоді та спорту України Центром Незалежних соціологічних досліджень «Омега» у 2017 році.

Співставлення результатів анкетування загальної вибірки та учнівської молоді ілюструють, що в порівнянні з загальнонавчаними в ході анкетування ціннісними респонденти шкільного віку мають більшу ціннісну орієнтацію на самореалізацію в навчанні, на задоволення потреби приймати самостійні рішення та бути почутими й на можливість організації культурного дозвілля. Зазначені ціннісні орієнтації в цілому відображають актуальні потреби підлітків.

Новизна дослідження полягає у визначенні цінностей і ціннісних орієнтацій учнівської молоді України, що виявляються в умовах воєнного стану та порівнянні отриманих даних із результатами опитування різних вікових груп дорослого населення.

Ключові слова: цінності, ціннісні орієнтації, учнівська молодь, аналітична пріоритетизація, воєнний стан.

© Дар'я Бибик, 2022

Вступ. Відомо, що система ціннісних орієнтацій виражає змістовне ставлення людини до соціальної дійсності і в більшості визначає мотивацію її поведінки, векторно визначає всі сторони її діяльності. Це складний соціально-психологічний феномен, що характеризує спрямованість і зміст активності особистості, визначає загальний підхід людини до світу та

до себе, надає сенс особистісним позиціям, поведінці, вчинкам.

Система ціннісних орієнтацій має багаторівневу структуру. Як елемент структури особи, ціннісні орієнтації характеризують внутрішню готовність до здійснення певної діяльності із задоволення потреб і інтересів, вказують на спрямованість її поведінки. Оскільки набір цінностей, які засвоює індивід у процесі соціалізації йому «транслює» саме суспільство, дослідження системи ціннісних орієнтацій молоді виявляється особливо актуальною проблемою.

Актуальність даного дослідження обумовлена також необхідністю вивчення життя і вибору ціннісних орієнтацій сучасної молоді, оскільки саме через них формується самосвідомість українського суспільства. Цінності, які людина засвоює в процесі свого становлення, транслюються суспільством, у якому відбувається процес соціалізації особистості. Оскільки зараз на території України відбуваються військові протистояння, можна з упевненістю сказати, що суспільно-ціннісна структура зазнає значних змін. Важливо зрозуміти, які цінності виходять на перший план і є домінантними для учнівської молоді в умовах воєнного стану.

Мета та завдання. Мета статті полягає у здійсненні описової аналітичної пріоритезації цінностей та ціннісних орієнтацій сучасної учнівської молоді України в умовах воєнного стану.

Основними завданнями визначено такі:

1. Проаналізувати сучасний стан проблеми дослідження ціннісних орієнтацій учнівської молоді.
2. Визначити пріоритетні цінності та ціннісні орієнтації учнівської молоді в умовах воєнного стану.
3. Здійснити порівняльний аналіз цінностей та ціннісних орієнтирів учнівської молоді та дорослого населення України в умовах воєнного стану.
4. Визначити перспективи подальших досліджень особливостей формування цінностей та ціннісних орієнтацій учнівської молоді в умовах воєнного та післявоєнного стану.

Методи дослідження. Нами були використані теоретичні, емпіричні та статистичні методи:

- *теоретичні:* вивчення та аналіз науково-педагогічних, соціологічних та

психологічних досліджень з питань формування особистісних цінностей та ціннісних орієнтацій учнівської молоді, узагальнення соціально-педагогічного досвіду щодо ціннісного виховання молоді;

- *емпіричні*: анкетування, вивчення й узагальнення педагогічного досвіду.
- *статистичні*: кількісний і якісний аналіз результатів анкетування.

Практична частина дослідження полягала у проведенні анонімного анкетування за допомогою *Google-опитування*. В анкетуванні взяли участь 337 учасників, серед яких були представники різних соціальних спільнот: працівники державних установ, учителі ЗЗСО, педагоги закладів освіти, представники громадських організацій та об'єднань, батьки й учні ЗЗСО.

Анкетування мало на меті з'ясувати пріоритетні цінності та ціннісні орієнтації громадян України в умовах воєнного стану в цілому з більш детальним аналізом ціннісних орієнтацій учнівської молоді. Як окремої соціальної категорії.

Розв'язання поставленої задачі здійснювалося шляхом анонімного анкетування. Серед опитаних 24,4 % респондентів становили учні закладів загальної середньої освіти віком 10–17 років. В представленні результатів дослідження відповіді учнівської молоді будуть враховані в загальних даних та як окрема категорія респондентів (при представленні результатів анкетування учнівської молоді в якості контрольної групи загальна кількість респондентів буде прийнята за 100 %).

Новизна дослідження полягає у визначенні цінностей і ціннісних орієнтацій учнівської молоді України, що виявляються в умовах воєнного стану та порівнянні отриманих даних із результатами опитування різних вікових груп дорослого населення.

Результати дослідження. Поняття «цінність» широко використовується у філософській та іншій спеціальній літературі для позначення певних явищ дійсності, що відіграють важливе значення в соціокультурному житті особистості. На думку німецького філософа Пауля Менцера цінністю можна вважати все те, що почуття людини диктує визнати важливішим над усім, і до чого можна прагнути, ставитися з повагою та визнанням [11]. На думку М. Головатого, цінності – це певні ідеї, погляди за допомогою яких люди задовольняють свої потреби та інтереси [4].

Ціннісні орієнтації – це певна сукупність ієрархічно пов'язаних між собою цінностей, яка ставить людині спрямованість його життєдіяльності. Джерелом формування ціннісних

орієнтацій виступає як життєва активність особистості, що визначає рівень домагань особистості та її орієнтацію у процесі діяльності на досягнення конкретних цілей в різних сферах життєдіяльності суспільства [13], так і соціальне лідерство, що забезпечує прояв лідерського та інноваційного потенціалу для побудови успішного майбутнього молоді людини [2; 10].

Ціннісні орієнтації визначаються як один із компонентів, що входить до структури особистості, а наявність сформованої системи ціннісних орієнтацій забезпечує гармонію внутрішнього світу особистості [3]. Зрозуміло, що ціннісні орієнтації є важливими у вимірі соціальних очікувань молоді, особливо в період воєнного та післявоєнного відновлення країни, адже критично важливим, є те, що молоді люди, які постраждали від війни повинні демонструвати життєстійкість та здатність до побудови планів на майбутнє [9].

Ціннісні орієнтації визначають цілу низку характеристик особистості: загальну спрямованість інтересів і прагнень особистості; ієрархію індивідуальних вподобань і зразків; цільові і мотиваційні програми; рівень вподобань; уявлення про дійсне і механізми селекції за критеріями значущості; міру готовності й рішучості до реалізації власного «проекту життя» [1; 6; 7].

Єдиної класифікації цінностей у сучасних наукових дослідженнях не існує. Дослідники класифікують цінності за різними ознаками:

- за об'єктом засвоєння – матеріальні, морально-духовні;
- за метою засвоєння – егоїстичні, альтруїстичні;
- за рівнем узагальненості – конкретні, абстрактні;
- за способом вияву – ситуативні, стійкі;
- за роллю в діяльності людини – термінальні, інструментальні;
- за змістом діяльності – пізнавальні, предметно-перетворювальні (творчі, естетичні, наукові, релігійні та ін.);
- за приналежністю – особистісні (індивідуальні), групові колективні, суспільні, загальнонародні (національні), загальнолюдські [8].

Саме орієнтуючись на вказану вище класифікацію було складено перелік потреб, що покликані відобразити ціннісні орієнтації учасників анкетування. Кожну потребу необхідно було оцінити за однією зі шкал: «дуже важливо», «скоріше важливо», «скоріше не важливо», «зовсім не важливо». У таблиці представлено зведений результат опитування всіх респондентів, що відображує ціннісні орієнтації громадян України в цілому без вікового

розподілу (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення ціннісних орієнтацій на основі актуальних потреб особистості (у %)

№ з/п	Ціннісна потреба	Оцінка важливості потреби			
		Дуже важливо	Скоріше важливо	Скоріше не важливо	Зовсім не важливо
1	2	3	4	5	6
1	Можливість брати участь у суспільному житті вашого населеного пункту та держави в цілому	32,6	45,9	7,1	14,4
2	Отримувати допомогу оточуючих для вирішенні проблем	17,2	44,1	3,9	34,8
3	Мати можливість самостійно вирішувати свої проблеми	60,2	37,3	1,3	1,2
4	Брати участь у добродійній та волонтерській діяльності	28,7	51,4	11,2	8,7
5	Мати доступ до культурно-розважальних заходів (кінотеатрів, театрів, концертів тощо)	24,6	37,5	26,8	11,1
6	Займатися саморозвитком та самовдосконаленням	32,6	49,2	11,4	6,8
7	Можливість продовжити навчання	31,9	36,5	17,6	14
8	Здоров'я та безпека (власне та близьких)	68,7	28,3	1,7	1,3
9	Робота та кар'єра	32,1	38,3	15,2	14,4
10	Свобода слова та можливість бути почутим	41,6	32,8	18,4	7,2

Аналізуючи відповіді на запитання анкети важливо зазначити, що 73,4 % респондентів змушені були змінити місце проживання у зв'язку із війною. Опитані, що підпадають під категорію «внутрішньо переміщені особи», не зважаючи на віковий показник, у 1,4 рази частіше визначають потреби як «дуже важливі» та «скоріше важливі» у порівнянні з респондентами, які за час повномасштабних військових дій на території України не змінювали місце проживання. Даний показник може бути пов'язаний із почуттям соціальної незахищеності та актуалізацією матеріальних, ситуативних та особистісних цінностей.

Оцінюючи пріоритетні цінності та ціннісні орієнтації саме учнівської молоді, варто

зазначити, що найбільш відмінними від загальних є результати анкетування за такими категоріями:

- потреба мати можливість самостійно вирішувати свої проблеми;
- потреба мати доступ до культурно-розважальних заходів (кінотеатрів, театрів, концертів тощо);
- потреба в свободі слова та можливість бути почутим;
- можливість продовжити навчання.

Порівняння загальних результатів за даними категоріями з відповідями респондентів контрольної групи (учнівської молоді) представлено графічно (рис. 1-4).

Діаграми ілюструють, що в порівнянні з загальноновизначеними в ході анкетування ціннісними орієнтаціями респонденти шкільного віку мають більшу ціннісну орієнтацію на самореалізацію в навчанні, на задоволення потреби приймати самостійні рішення та бути почутими й на можливість організації культурного дозвілля. Зазначені ціннісні орієнтації в цілому відображають актуальні потреби підлітків.

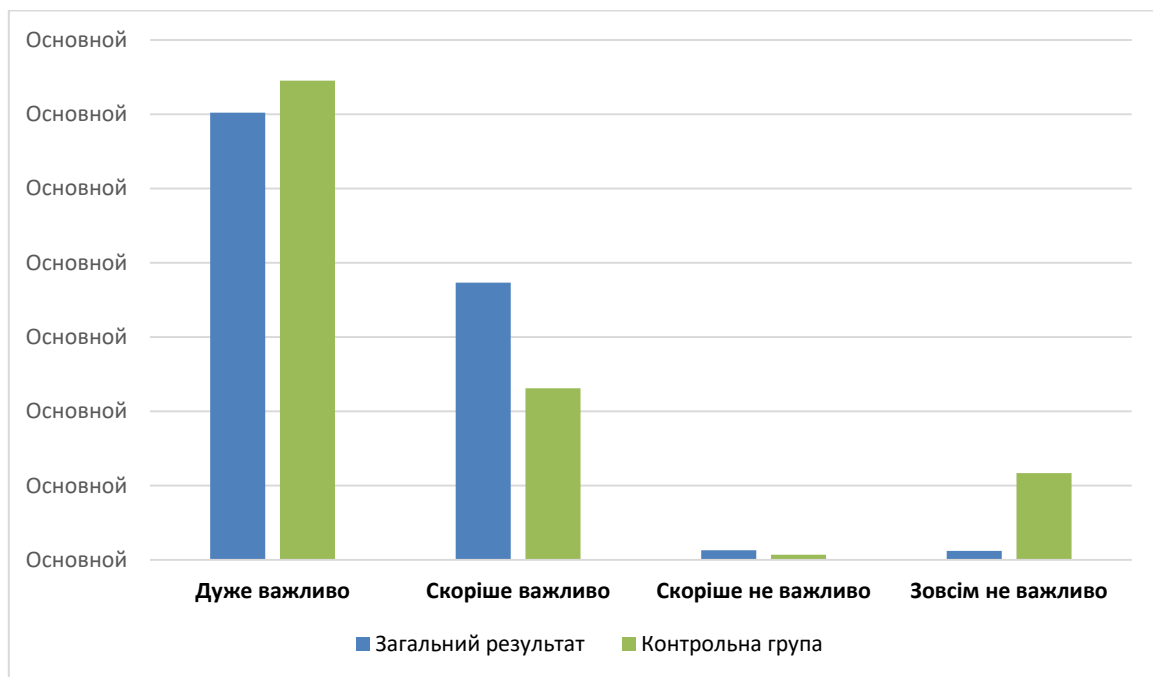

Рис. 1. Відображення потреби самостійно вирішувати свої проблеми

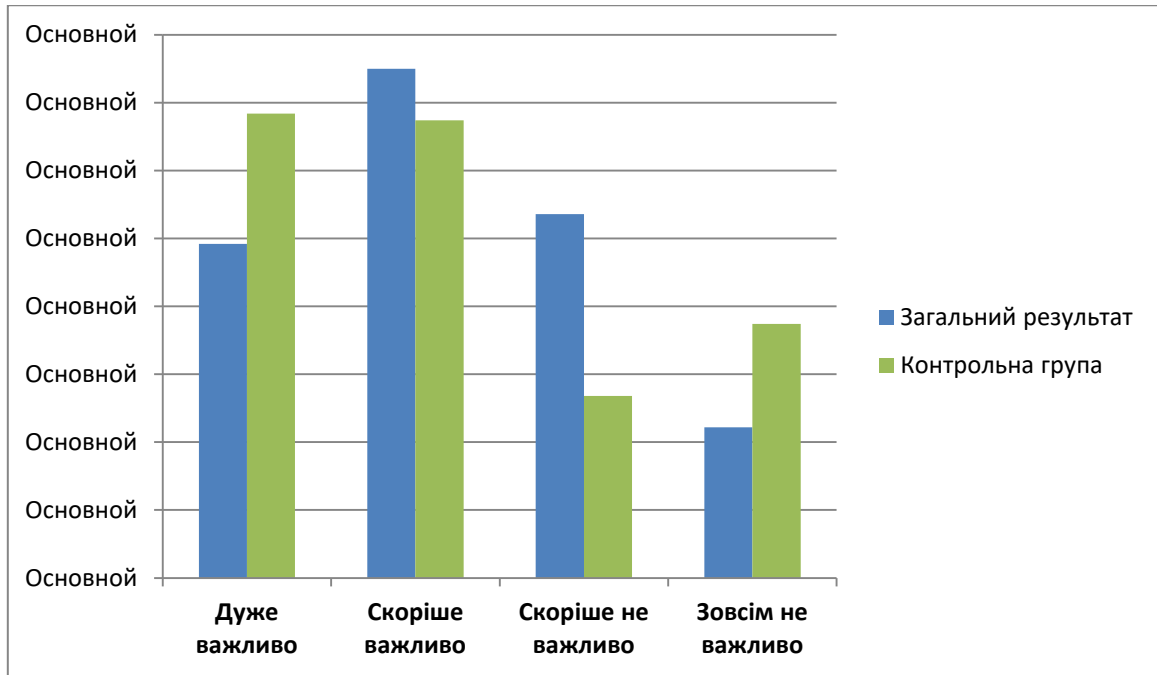

Рис. 2. Відображення потреби мати доступ до культурно-розважальних заходів

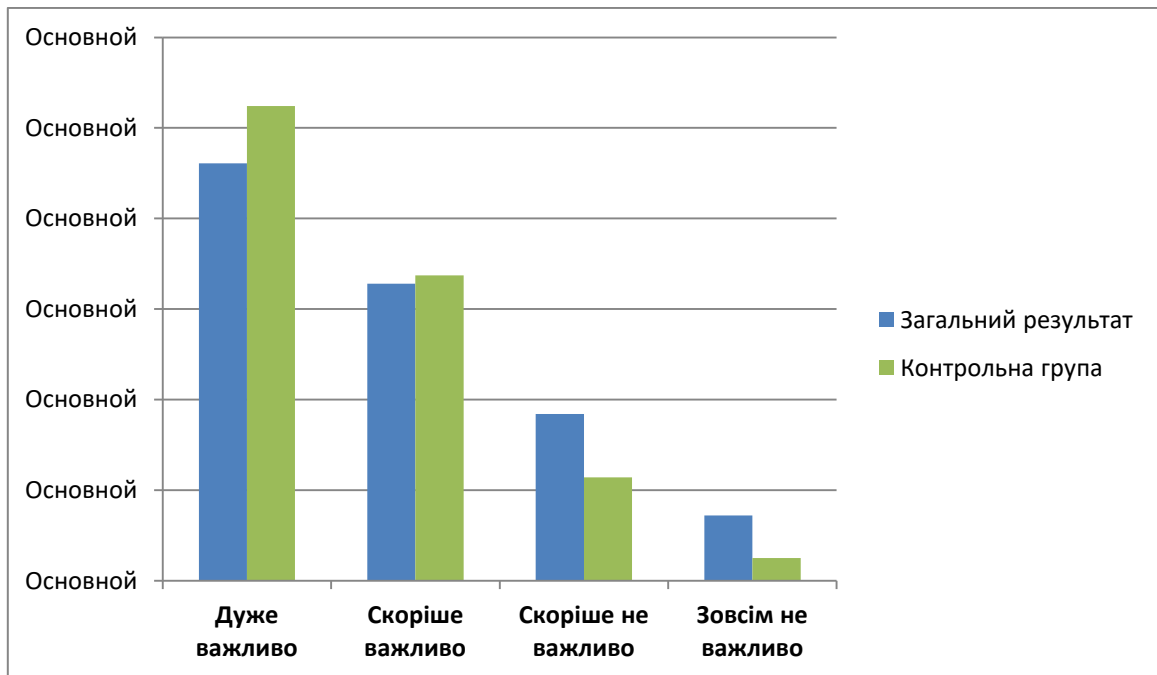

Рис. 3. Відображення потреби в свободі слова та можливості бути почутим

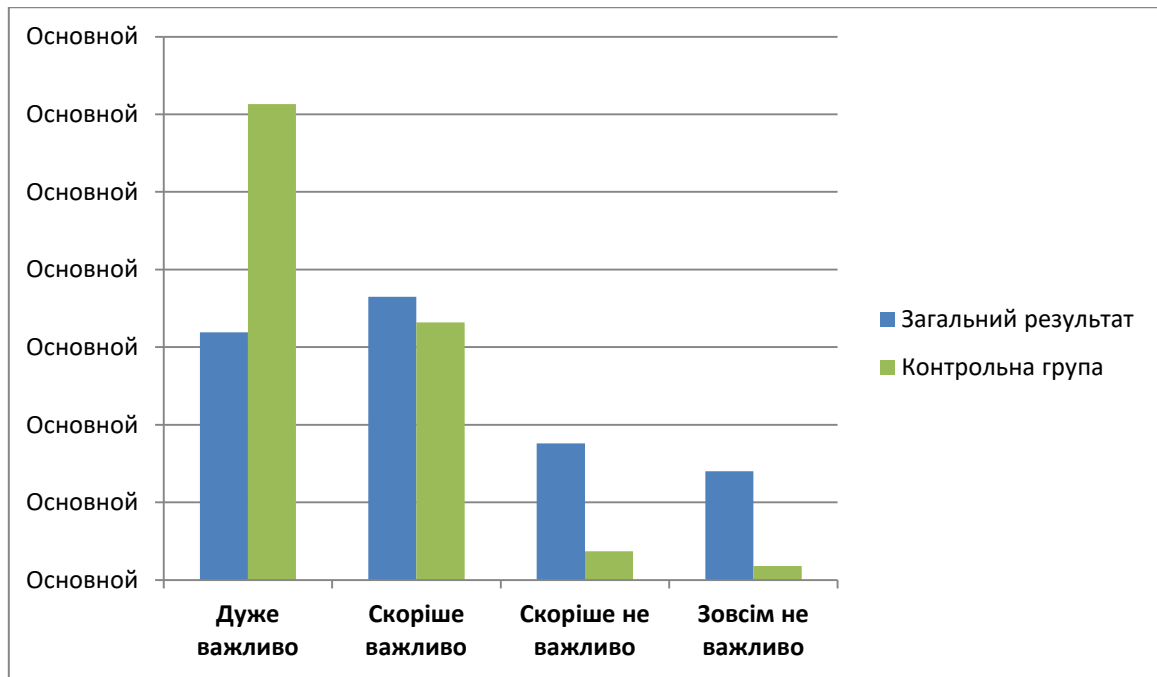

Рис. 4. Відображення потреби в продовженні навчання

Обговорення. Трактуванням поняття «цінність» та «ціннісні орієнтації» займаються вчені різних напрямків суспільних наук, зокрема: соціології, філософії, психології, педагогіки, політології. Соціологи розглядали його як соціальну настанову, що регулює поведінку індивіда. Це питання розкривається у працях вітчизняних науковців, серед яких В. Андрущенко, Л. Божович, М. Головатий, Г. Дубчак, М. Савчин, П. Таланчук, В. Хмелько та інші. Вплив цінностей та ціннісних орієнтацій на становлення особистості розкрито в працях І. Беха, Є. Барбіної, В. Вербець, В. Гриньової, І. Зязюна, Л. Хомич тощо. Серед зарубіжних науковців варто взяти до уваги праці З. Баумана, Р. Дарендорф, Т. Парсонс тощо [12].

В Україні протягом останнього десятиліття з метою аналізу соціального розвитку молоді на замовлення Міністерства молоді та спорту України Центром Незалежних соціологічних досліджень «Омега» проводяться соціологічні дослідження «Цінності молоді», в межах яких вивчаються специфіка участі молоді у суспільних процесах, її громадська та політична активність, діагностуються наявні потреби молоді та її ціннісні орієнтації. Так, наприклад, у 2017 р. вибірка становила 2000 респондентів віком від 14 до 34 років, що є громадянами України. За результатами соціологічних досліджень «Цінності молоді» у 2017 рр. основними пріоритетами в житті для більшості молодих людей є сімейне щастя (63,6 %),

здоров'я (53,6 %) та кар'єра (39,3 %). На третє та четверте місце у своїх вподобаннях молодь ставить можливість бути вільними і незалежними у своїх рішеннях та вчинках (29,1 %) та мати можливість реалізувати свій талант і здібності (22,1 %), а також здобуття багатства (28,1) [5].

З 24 лютого 2022 року українське суспільство живе в умовах військового стану тож дане дослідження мало на меті визначити пріоритетні ціннісні орієнтації учнівської молоді в умовах воєнного стану. Як видно з результатів анкетування найбільшу цінність респонденти вбачають в здоров'ї та безпеці (загальний показник 97 %, показник молоді – 86,2 %), в самостійності й незалежності в прийнятті рішень (загальний показник 97,5 %, показник молоді – 88,4 %), в свободі слова й можливості бути почутими (загальний показник 74,4 %, показник молоді – 86,1 %). Також важливими для учнівської молоді є можливість продовжити навчання та організувати власне культурне дозвілля.

Висновки. Результати дослідження дають підставу для висновку, що в умовах воєнного стану в сучасній учнівській молоді України збільшується ціннісна вартість власного життя та здоров'я й благополуччя близьких. Ціннісні орієнтації спрямовуються в напрямку свободи слова, самостійності й незалежності в прийнятті рішень та в можливості самореалізації в навчанні й організації дозвілля. Порівняння результатів анкетування учнівської молоді та загальної вибірки демонструє схожість ціннісних орієнтацій за більшістю категорій, що може свідчити про прискорення соціально-психологічного дорослішання учнівської молоді в умовах воєнного стану.

Порівняння результатів анкетування й дослідження Центру Незалежних соціологічних досліджень за 2017 рік демонструє зростання пріоритетності загальнолюдських, морально-духовних цінностей над матеріальними.

Результати дослідження можуть бути використані в розробці програм соціально-виховної та соціально-педагогічної роботи з учнівською та студентською молоддю в умовах воєнного та післявоєнного стану та лягти в основу подальших досліджень ціннісних орієнтацій сучасної молоді.

Список використаних джерел

1. Бибик Д. Д. Ціннісні орієнтири для молоді у побудові успішного майбутнього. Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал: матеріали звіту. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2021 р. Івано-Франківськ: НАІР, 2022. С. 13-16.
2. Бибик Д. Д. Становлення феномену соціального лідерства у науковому просторі соціальної роботи. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціальна робота.

2021. №1(7). С. 14-18.

3. Бутківська Т. В. Проблема цінностей у соціалізації особистості. *Цінності освіти і виховання: наук.-метод. зб.* / [за заг. ред. О. В. Сухомлинської]; АПН України. 1997. С. 27–31.

4. Головатий Н. Ф. Соціологія молоді: Курс лекцій. Київ: МАУП, 1999. 224 с.

5. Дмитрук Н. Між матеріалізмом і постматеріалізмом: ціннісні орієнтації сучасної української молоді. *Вісник АПСВТ*. 2017. № 3. С. 57-67.

6. Коберник Л. О. Роль та місце ціннісних орієнтацій у формуванні особистості. Наука і освіта. Науково-практичний журнал південного наукового центру АПН України. 2008. № 4-5. С. 28-33.

7. Куниця Т. Ю. Соціальні орієнтації сучасної студентської молоді: теорія питання. Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал: матеріали звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2021 р. Івано-Франківськ: НАІР, 2022. С. 92-96.

8. Матяж С. В., Березянська А. О. Класифікація цінностей та ціннісних орієнтацій особистості. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія: Соціологія*. Т. 255. Вип. 213. 2013. С. 27-30.

9. Савельчук І. Соціальні очікування молоді: від теоретичного осмислення до практичного застосування у воєнний та післявоєнний період. *Social Work and Education*. 2022. Vol. 9. No. 1. С. 113-121.

10. Савельчук І. Б., Бибик Д. Д. Соціальне лідерство як підґрунтя для розвитку партнерської взаємодії в освітньому середовищі університету. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 11: Соціальна робота. Соціальна педагогіка*. Вип. 25. 2018. С. 119–125.

11. Antoci D. Value orientation from a structural perspective. *Educație–Poitică–Societate. Materialele Congresului Științific Internațional Polono-Moldo-Român. Vol. III, nr. 1. Chișinău: S.n. Tipogr. UST*, 2019. P. 10-18.

12. Kisac I., Turan Z. Value orientations of secondary school students. *Journal of Values Education*. 2015. № 13(29), P. 495-509.

13. Savelchuk I., Bybyk D., Zhytynska M., Ivzhenko I., Mikheiva O., Kunytsia, T. Trends in the Development of Social Work: Postmodern Ideas and Prospects. *Postmodern Openings*. 2021. № 12(3Sup1). P. 143-154. <https://doi.org/10.18662/po/12.3Sup1/356>

References

1. Bybyk, D. D. (2022). Tsinnisni oriientyry molodi u pobudovi uspishnoho maibutnoho [Value orientations of youth in building a successful future]. *Suchasnyi vykhovnyi protses: sutnist ta innovatsiinyi potentsial* (pp. 13-16). Ivano-Frankivsk: NAIR.

2. Bybyk D. D. (2021). Stanovlennia fenomenu sotsialnoho liderstva u naukovomu prostori sotsialnoi roboty [Formation of the phenomenon of social leadership in the scientific space of social work]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Sotsialna robota*, 1(7), 14-18.

3. Butkivska, T. V. (1997). *Problema tsinnostei u sotsializatsii osobystosti* [The problem of values in the socialization of the individual]. O.V. Sukhomlynska (Ed.), *Tsinnosti osvity i vykhovannia* (pp. 27–31). Kyiv: APN Ukrainy.

4. Holovaty, N. F. (1999). *Sotsolohiia molodezi* [Sociology of youth]. Kyiv: MAUP.

5. Dmytruk, N., (2017). Mizh materializmom i postmaterializmom: tsinnisni oriientatsii suchasnoi ukrainskoi molodi [Between materialism and post-materialism: Value orientations of modern Ukrainian youth]. *Visnyk APSVT*, 3, 57-67.

6. Kobernyk, L. O. (2008). Rol ta mistse tsinnisnykh oriientatsii u formuvanni osobystosti [The role and place of value orientations in personality formation]. *Nauka i osvita. Naukovo-praktychnyi zhurnal pivdennoho naukovoho tsentru APN Ukrayiny*, 4-5, 28-33.

7. Kunytsia, T. U. (2022). Sotsialni oriientatsii suchasnoi studentskoi molodi: teoriia pytannia. [Social orientations of modern youth: Theory of the issue]. *Suchasnyi vykhovnyi protses: sutnist ta innovatsiinyi potentsial* (pp. 92-96). Ivano-Frankivsk: NAIR.

8. Matiazh, S. V., & Berezianska, A. O. (2013). Klasyfikatsiia tsinnostei ta tsinnisnykh oriientsii osobystosti [Classification of values and value orientations of the individual]. *Naukovi pratsi Chornomorskoho derzhavnoho universytetu umeni Petra Mohyly. Serii: Sotsiologhiia*, 255(213), 27-30.

9. Savelchuk, I. (2022). Sotsialni ochikuvannia molodi: vid teoretychnoho osmyslennia do praktychnoho zastosuvannia u voiennyi ta pisliavoiennyi period [Social expectations of youth: From theoretical understanding to practical application in the war and post-war period]. *Social Work and Education*, 9(1), 113-121. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.22.1.9>

10. Savelchuk, I. B., & Bybyk, D. D. (2018). Sotsialne liderstvo yak pidgruntia dlia rozvytku partnerskoi vzaiemodii v osvithomu seredovyskhi universytetu [Social leadership as a basis for the development of partnership interaction in the educational environment of the university]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Serii 11: Sotsialna robota. Sotsialna pedahohika*, 25, 119–125.

11. Antoci, D., (2019). Value orientation from a structural perspective. *Educație–Poitică–Societate. Materialele Congresului Științific Internațional Polono-Moldo-Român, III(1)*,10-18.

12. Kisac, I., & Turan, Z. (2015). *Value orientations of secondary school students. Journal of Values Education*, 13(29), 495-509.

13. Savelchuk, I., Bybyk, D., Zhytynska, M., Ivzhenko, I., Mikheiva, O., & Kunytsia, T. (2021). Trends in the Development of Social Work: Postmodern Ideas and Prospects. *Postmodern Openings*, 12 (3Sup1), 143-154. <https://doi.org/10.18662/po/12.3Sup1/356>.

Daria Bybyk,

*PhD in Social Work, Associate Professor
National Pedagogical Dragomanov University,*

Kyiv

Senior researcher

Institute of Problems on Education of the NAES of Ukraine,

Kyiv

VALUE ORIENTATIONS OF STUDENT YOUTH OF UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF THE STATE OF MARTIAL

Abstract. *The article examines the problem of formation and monitoring of values and value orientations of student youth of Ukraine in modern conditions of military confrontation.*

The purpose of the article is to carry out a descriptive analytical prioritization of values and value orientations of modern school youth of Ukraine in the conditions of martial law. The main tasks are defined as follows: to analyze the current state of the problem of researching the value orientations of student youth; to determine the priority values and value orientations of student youth in the conditions of martial law; to carry out a comparative analysis of values and value orientations of student youth and the adult population of Ukraine under the martial law; to determine the prospects of further research on the peculiarities of the formation of values and value orientations of student youth in the conditions of the war and post-war conditions.

In the course of the research, theoretical and methodological sources on the research problem were analyzed; questionnaires, statistical and qualitative analysis of survey results were carried out, and based on this, priority values and value orientations of student youth in martial law conditions were determined. A comparative analysis of the value orientations of student youth and the general sample of different ages was carried out.

The results were compared with the analytical data of the representative all-Ukrainian study “Youth Values”, which was commissioned by the Ministry of Youth and Sports of Ukraine by the Center for Independent Sociological Research “Omega” in 2017. A comparison of the results of the survey of the general sample and student youth illustrates that compared to the values generally determined during the

survey. The respondents of school age have a greater value orientation on self-realization in education, on satisfying the need to make independent decisions and be heard, as well as on the possibility of organizing cultural leisure. The specified value orientations generally reflect the actual needs of teenagers.

The novelty of the study is to determine the values and value orientations of school youth of Ukraine, which are revealed in the conditions of martial law and to compare the data obtained with the results of surveys of different age groups of the adult population.

Key words: *values, value orientations, student youth, analytical prioritization, martial law.*

Стаття надійшла до редакції 11.08.2022
Стаття прийнята до публікації 22.09.2022